

Uzaktan Eğitim Liselere mi İniyor? Is Distance Education Becoming Widespread In High Schools?

DOI: <http://dx.doi.org/10.17556/jef.69810>

Ömer BİLEN^{1*}, Faruk DEMİR^{2**}, Selçuk KARAMAN^{3***}, Yüksel GÖKTAŞ^{4****}

Özet

Bu çalışmada, Mesleki Açık Öğretim Liselerinde yüz yüze okutulan uygulamalı derslerin uzaktan eğitim yöntemi ile verilebilirliğinin araştırılması amaçlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan, nitel ve nicel veri toplama araçlarıyla başarı ve memnuniyet düzeylerine ilişkin veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Verilerin analizinde t-Testi ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular; her iki gruptaki öğrencilerin akademik başarıları arasında, deney grubu lehine anlamlı farkların bulunduğunu göstermiştir. Bu çalışma, katılımcıların uygulama ile ilgili memnuniyet düzeylerinin yüksek, uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin değerlendirmelerinin olumlu olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: *Mesleki Açık Öğretim Lisesi, Uzaktan Eğitim, Yüz Yüze Eğitim*

Abstract

In this study, practical courses taught face to face with Vocational Open Education High Schools being given by the method of distance education have been investigated. Validity and reliability studies were conducted and data were collected and analyzed through qualitative and quantitative data collection tools for the levels of achievement and satisfaction. T-test and content analysis methods were used to analyze the data. The findings of the study have showed that there are significant differences between the two groups in favor of the experimental group in terms of each student's academic achievement gap. In this study, it has been revealed that the participants have high levels of satisfaction associated with the application and they have positive assessments regarding the strengths and weaknesses of distance education.

Key words: *Open High School, Distance Education, Face to Face Education*

* Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü. e-posta: omer.bilen@atauni.edu.tr

** Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü. e-posta: demirfaruk29@gmail.com

*** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü. e-posta: skaraman@atauni.edu.tr

**** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü. e-posta: yukselegoktas@atauni.edu.tr

Giriş

Günümüzde bilginin hızlı bir şekilde artması ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte bütün toplumların eğitime olan ihtiyaçlarının da arttığı görülmektedir. Geleneksel eğitim kurumları bilginin elde edilmesi konusunda artan eğitim talebini karşılayamamaktadırlar (Aydın, 2002). Ortaya çıkan bu talebi karşılamada eğitim kurumlarının yetersiz kaldığı ve eğitim ihtiyacının da bu yönde her geçen gün giderek arttığı gözlemlenmektedir. Bu talebin karşılanmasında geleneksel eğitimin ulaşamadığı yerler için alternatif eğitim yaklaşımlarından biri olan “uzaktan eğitim” (bilgi teknolojilerine dayalı) kavramı hızlı bir şekilde yaygınlaşarak ön plana çıkmaya başlamıştır (Boyacı, 2000).

Ülkemizde yükseköğretim (ön lisans, lisans tamamlama, lisans ve lisansüstü) programlarında uzaktan eğitim uygulamaları tercih edilir hale gelmiştir (Şimşek, 2007). Bu noktada üniversitelerin artan talepleri dikkat çekmektedir.

MEB’de uzaktan eğitim kapsamında düşünülebilecek Açık Lise uygulaması bulunmaktadır. Açık Öğretim Lisesi (AÖL) ilk olarak 1992 yılında Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı bünyesinde uygulamaya başlanmıştır. Kurum, ilk aşamada TRT üzerinden eğitim yapmayı hedeflemektedirken 1998 yılında değişikliğe gidilerek Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’ne bağlanmıştır. Aynı şekilde uzaktan eğitim veren Açık İlköğretim de (Aİ) 1997’de açılmıştır. MEB verilerine göre, Açık Öğretim Lisesine kayıtlı 611.044 öğrenci, Mesleki Açık Öğretim Lisesine kayıtlı 235.289 öğrenci vardır (MEB, 2012). Ancak MEB’deki Açık Lise uygulaması bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan eğitim şeklinde olmayıp geleneksel açık öğretim formatında yürütülmektedir. Türkiye’de uzaktan öğretimin ilköğretim ve lise düzeyinde uygulanması mevzuat gereği mümkün olmadığından (MEB Mevzuatı) ne ilköğretimde ne de ortaöğretimde dersler henüz uzaktan eğitim formatında verilememiştir. Özellikle Mesleki Açık Öğretimde mesleki dersler yüz yüze yürütülmektedir.

Mesleki Açık Öğretim Lisesi öğrencilerinin yüz yüze yürütülen dersleri için uzaktan eğitim bir alternatif olarak görülebilir. İş gücü kaybını önlemek, öğrenim maliyetlerini düşürmek, mekân bağımlılığını

azaltmak için yüz yüze verilen derslerin bir kısmı uzaktan eğitim şeklinde verilmesi uygun olabilir. Uzaktan eğitimin sunduğu fırsatlar, uygun eğitim ortamı ve deneyimleri sağlayarak, yüz yüze eğitim alanların elde ettikleri eğitim-öğretim çıktılarına ulaşabilmeyi kolaylaştırabilir. Ayrıca, eğitimin maliyetini düşürebileceği, zaman ve emek tasarrufu sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle uzaktan eğitimde üç boyutlu ortam, simülasyon ve animasyon gibi materyallerle yüz yüze eğitime benzer deneyimler sağlanabilir.

Teorik Çerçeve

Mesleki Açık Öğretim Lisesinde yüz yüze yürütülen derslerin uzaktan eğitimle verilebilirliğine odaklanan bu çalışma “Denklik Kuramı” (Keegan, 1980) çerçevesinde şekillendirilmiştir. Bu kuram; “uzaktan eğitim öğrencilerinin öğrenme deneyimleri, yüz yüze öğrenen öğrencilerin öğrenme deneyimlerine ne kadar eşit olursa, öğrenme sonuçları da o kadar eşit olur” varsayımına dayanmaktadır. Başka bir deyişle, öğretim planı yapılırken eğer öğrencilere eşit öğrenme deneyimleri sunulabilirse onların öğrendikleri de birbirine eşit olur. Esasen uzaktan eğitimde, öğretimi planlamanın amacı, her öğrenci için deneyimlerin toplamını eşitleyecek bir yaklaşım geliştirme olarak öngörülmektedir (Simonson, Schlosser, & Hanson, 1999). Çalışmada uzaktan ve yüz yüze eğitim alan, öğrenenlere benzer deneyimlerin sunulması ve bir karşılaştırma yer aldığından teorik çerçeve olarak “Denklik Kuramı” seçilmiştir.

Önem ve Gerekçe

Uzaktan eğitimin esnekliğinin Mesleki Açık Öğretime taşınması, iş gücü kaybını önlemesi, mekâna bağımlılığı azaltması ve zamandan tasarruf sağlaması gibi ciddi avantajlar sağlayabilir. Yüz yüze verilen derslerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülebilir olmasının araştırılması bu konuda atılacak adımlara bir dayanak teşkil edecektir. Ayrıca lise düzeyindeki öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimlerinin incelendiği çalışmalara Türkiye’de pek rastlanılmamıştır. Çalışmanın bu yönüyle alana önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada Mesleki Açık Öğretim Liselerinde yüz yüze verilen uygulamalı derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilebilirliğinin

araştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1. Mesleki Açık Öğretim Lisesinde uygulamalı dersi yüz yüze alan öğrencilerle uzaktan eğitim yoluyla alan öğrencilerin genel akademik başarıları arasında fark var mıdır?
2. Mesleki Açık Öğretim Lisesinde uygulamalı dersleri uzaktan eğitim yoluyla alan öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim şeklinde gruplara ayrıldığı ve farklı yöntemlerle derslerin yürütüldüğü deneysel desen kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasının asıl nedeni, herhangi bir öğrenme yönteminin etkililiğini belirlemek ve önerilerde bulunmaktır (Anderson, 2000; Ekiz, 2003; Büyüköztürk, 2001; Creswell, 2003; Ekiz, 2003). Ayrıca her iki gruptaki uygulamalardan elde edilen veriler nitel olarak toplanmış ve analiz edilmiştir. Nitel ve nicel araştırma desenlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma desenlerinden “çeşitleme” temel alınmıştır. Çeşitlemede nitel ve nicel veriler aynı anda toplanır. Bu yöntem, bir yöntemin zayıf yönünü diğer yöntemin dengelediği durumlarda kullanılır. Bu sayede daha kapsamlı bir veri grubu elde edilmiş ve bulguların doğruluğu artırılmış olur (McMillan & Schumacher, 2010). Nicel ve nitel verilerin birbirlerini destekleyerek birlikte kullanılması, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini artırmaktadır (Creswell, 2003).

Örneklem

Çalışma “Paket Programlar” dersini alan, Erzurum Kazım Karabekir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi bünyesindeki Mesleki Açık Öğretim Lisesi 10.sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Çalışma 40 katılımcı üzerinden yürütülmüştür. Örneklem belirlenmesinde; araştırmaya hız ve pratiklik kazandırması için kolay ulaşılabilir, amaca uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır (Fraenkel & Wallen, 2000; Yıldırım & Şimşek, 2006). Örneklem olarak bu okulun seçilmesinin

sebebi, Erzurum’da Mesleki Açık Öğretim Lisesi eğitiminin sadece bu okulda veriliyor olmasıdır.

Uygulamaya katılan öğrencilerden deney (uzaktan eğitim) ve kontrol (yüz yüze eğitim) grubu olmak üzere iki grup oluşturulmuştur. Grupların belirlenmesinde rastgele seçim (McMillan & Schumacher, 2010) tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Yaş Aralıkları	15 - 20	7
	20 – 25	20
	30 +	13
Öğrenim Durumu	İlköğretim	14
	Liseden Tasdikname	12
	Lise Mezunu	14
Çalışma Durumları	Çalışan	25
	Çalışmayan	15
Cinsiyet Dağılımı	Erkek	33
	Bayan	7

Uygulama Süreci

Bu çalışma 2011 – 2012 eğitim - öğretim yılı I. döneminde yapılmıştır. Uygulama 4 hafta sürmüştür. Uygulama; Paket Programlar dersine ait, “Kelime İşlemci, Hesap Tablosu, Sunu Hazırlama, İnternet ve E-Posta Yönetimi” konuları üzerinden yürütülmüştür. Kontrol grubunda dersler, ders öğretmeni tarafından yüz yüze, sunu destekli düz anlatım yöntemiyle işlenmiştir. Deney grubunda ise aynı öğretmen tarafından hazırlanmış dokümanlarla (pdf, sunu ve video) uzaktan eğitim şeklinde işlenmiştir. Bu dokümanlara ek olarak dersin içeriği, etkinliklerle, ödevlerle ve tartışmalarla zenginleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada hem nitel hem nicel veri toplama teknikleri bir arada kullanılmıştır. Ölçümlerin geçerliği, çeşitleme (triangulation) yoluyla

yani birden fazla ölçüm aracı kullanılarak artırılmaya çalışılmıştır (McMillan & Schumacher, 2010). Nitel veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme, nicel veri toplama aracı olarak başarı testi kullanılmıştır.

Başarı testi ve görüşme rehberi araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. 40 sorudan oluşan çoktan seçmeli başarı testinin geçerlik çalışması 4 uzmandan gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Görüşme rehberi ise araştırma soruları çerçevesinde 3 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Yapılan görüşmeler katılımcıların izinleri doğrultusunda ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Her bir öğrenci ile yapılan görüşme yaklaşık on beş dakika sürmüştür. Görüşme yapılan öğrenciler Ö_1, Ö_2,...şeklinde kodlanmıştır. Görüşme soruları, bir alan ve bir dil uzmanı inceledikten sonra yeniden düzenlenmiştir. Bu sayede çalışmada geçerlik – güvenirlik açısından olası eksikliklerin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nicel veriler SPSS 19.0 paket programı kullanılarak betimsel olarak analiz edilmiştir. Ayrıca yüz yüze ve uzaktan eğitim yoluyla eğitim alan öğrencilerin başarı testinden aldıkları puanların karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-Testi kullanılmıştır. Nitel verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu analize, görüşme verilerinin transkript edilmesinden sonra başlanmıştır.

Bulgular

Mesleki Açık Öğretim Liselerinde yüz yüze verilen uygulamalı derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilebilirliğinin araştırıldığı bu çalışmada, elde edilen veriler üzerinde istatistikî işlemler yapılmış ve sonuçların daha kolay anlaşılabilmesi için veriler tablolar halinde verilmiştir. Görüşmeden elde edilen veriler ise içerik analizine tabi tutulmuştur. Ortaya çıkan bulgular araştırma sorularına göre başlıklandırılarak sunulmuştur. Nitel bulgular, tablo ve öğrenci görüşleri eşliğinde ortaya konulmuştur.

Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitim Alan Öğrencilerin Akademik Başarıları

Uygulama sonrasında öğrencilere başarı testi uygulanmış, öğrenci yanıtları 100 üzerinden puanlandırılmıştır. Eğitimlerini yüz yüze ve uzaktan eğitim yoluyla alan öğrencilerin puanları üzerinde yapılan bağımsız gruplar t-Testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Grupların Not Ortalamalarının Karşılaştırılması

Grup	N	\bar{X}	Ss	Sd	T	P
Yüz Yüze	20	63.75	2.54	38	2.73	0.009
Uzaktan	20	45.75	2.84			

p<0.01

Yüz yüze eğitim alan öğrencilerin not ortalaması 63.75, uzaktan eğitim yolu ile eğitim alan öğrencilerin not ortalamasının 45.75 olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2’ den de görüleceği üzere, Mesleki Açık Öğretim Lisesinde uygulamalı dersleri yüz yüze alan öğrenciler ile uzaktan eğitim yolu ile alan öğrencilerin notları arasında, yüz yüze öğrenenler lehine anlamlı bir (p<0.01) farklılık vardır.

Uzaktan Eğitim Alan Öğrenci Görüşleri

Uygulamaya ilişkin öğrencilerin memnuniyet düzeylerini belirleyebilmek için uzaktan eğitim yolu ile ders alan öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşme kayıtları içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz sonucunda öğrenci görüşleri; süreçte yaşanan problemler, uzaktan eğitimin güçlü yönleri ve zayıf yönleri şeklinde üç kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler ve kategori altında yer alan kodlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

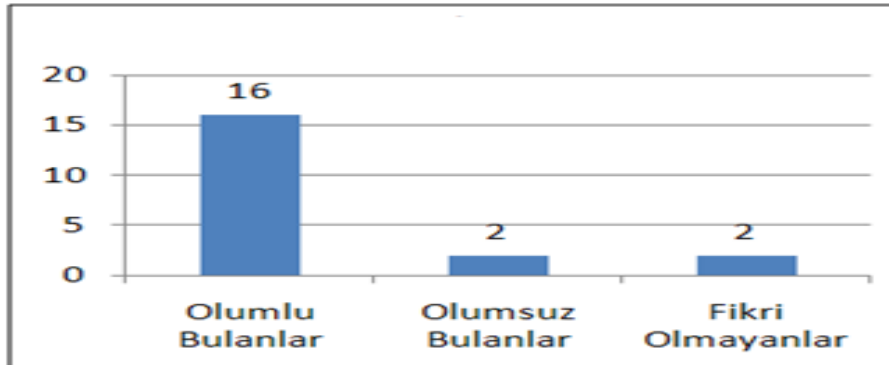
Tablo 3. Dersleri Uzaktan Eğitim Yoluyla Alan Öğrencilerin Görüşlerinin İçerik Analizi Sonuçları

Kategoriler	Kodlar
Uzaktan Eğitim Ortamı İle İlgili Sorunlar	▪ Teknik sorunlar
	▪ İletişim sorunları
	▪ Öğrencilerin ilgisizliği
	▪ Motive olamama
Güçlü Yönleri	▪ Etkileşimin çok az olması
	▪ Zaman bağımsızlığı
	▪ Mekân bağımsızlığı
Zayıf Yönleri	▪ Zengin İçerik
	▪ PC ve İnternet bağlantısı ihtiyacı ▪ Bilgisayar okur-yazarlığına ihtiyaç duyması

Tablo 3'ten de görüleceği gibi katılımcılar, uzaktan eğitim ortamlarında; etkileşimin çok az olmasından, teknik sorunlardan ve iletişim sorunlarından kaynaklanan bir takım olumsuzluklarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte uzaktan eğitim ortamlarının; temel bilgisayar kullanım becerilerine sahip olmayı gerektirmesi, internet bağlantısına sahip bilgisayara ihtiyaç duyulması gibi bir takım sınırlılıklarının da bulunduğunu söylemişlerdir. Ancak uzaktan eğitimin; zaman ve mekân bağımsızlığı, ortamda kullanılan içeriklerin çok zengin olması gibi güçlü yönlerinin vurgulandığı görülmektedir.

Uygulamaya katılan öğrencilerin çoğunluğu uzaktan eğitim ortamlarındaki sorunları kabul etmekle birlikte uygulamanın geneli hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin uygulamaya ilişkin

görüşleri analiz edilmiş, frekans değerleri çıkarılmıştır. Şekil 1’de özetlendiği gibi öğrencilerin %80’i uygulama ile ilgili olarak olumlu görüş bildirmişlerdir. Ayrıca program hakkında olumsuz görüş bildiren öğrencilerin yanı sıra fikri olmayan öğrencilerde mevcuttur.

Şekil 1. Uygulamayla İlgili Öğrenci Görüşleri

Uygulamayla ilgili olarak katılımcıların; uygulamanın zaman esnekliği, mekân bağımsızlığı ve materyal zenginliği ile ilişkilendirilen olumlu görüşlerinin bulunduğu görülmektedir. Bu düşüncelerin etrafında katılımcılara yönelik alıntıların bazıları aşağıda görüldüğü gibidir.

“... istediğimiz zaman istediğimiz yerden uzaktan eğitim ile eğitimimizi takip edebiliriz. Yönetici ile yüz göz olmak çalışma ortamında rahatsızlıklara yol açıyor. Bir işte çalışanlar genelde fırsatları kaçırmış insanlar kendi okudukları zamanda fırsat bulamamış okuyamamış şimdi ise ev, aile derken gündüz iş, akşamda okul olunca aileye vakit kalmıyor. Bu da okumamızın önünde ciddi bir engel, birçok kişi alamadıkları geçmişteki bu eğitimlerini bu şekilde alabilirler. Fırsat eşitliği olur.” (Ö_7)

“... internet kullanma becerilerimin bir dersi internet üzerinden takip edecek kadar yeterli olacağını düşünüyorum...” (Ö_3)

“... zengin bir içerik söz konusu çeşitli formatlarda dokümanlar, videolar, animasyonlar... Anlamadığın yeri tekrar tekrar dinleme şansın var.” (Ö_8)

Diğer taraftan uygulamaya ilişkin olarak olumsuz görüşlerin olduğu saptanmıştır. Bu konuda katılımcılar; kendi kendilerine öğrenemeyeceklerini, bireysel öğrenmeye ilişkin öz güven eksikliklerinin olduğunu, bireysel çalışma alışkanlıklarının zayıf olduğunu ve bir öğretmenden öğrenmeye alışkın olduklarını belirtmişlerdir. Bu düşüncelerin yer aldığı görüş örnekleri aşağıdaki gibidir.

“... Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Bilgisayarım var, internet kullanıyorum. Ama ders sırasında olabilecek teknik bir hatayla nasıl baş edeceğimi bilmiyorum.” (Ö_11)

“... Yüz yüze derslerde çalışmamız için hocalarımız bizi motive etmeye çalışıyorlar. Uzaktan eğitimde bu iş nasıl olacak? Hoca bizi nasıl motive edecek? Doğrusu bundan emin değilim. Kendi açımdan söylemem gerekirse zaten sürekli devam ettiğim halde evde ders çalışmıyorum. Uzaktan eğitim alsam belki de haftalarca ders çalışmam.” (Ö_13)

Elde edilen bulgulardan hareketle uzaktan eğitim alan öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğu; ancak bu uygulamanın yapı ve mantık olarak öğrenciler arasında kabul gördüğü ortaya çıkmıştır. Uygulamalarda öğrencilerin teknik sorunlar yaşamasına rağmen uygulamanın güçlü yönlerinin de farkında oldukları görülmüştür. Özellikle zaman - mekan esnekliği ve zengin içerikten dolayı uzaktan eğitimin olumlu görülmüş olmasına rağmen, bilgisayar ve internet bağlantısının yetersizliği ve bilgisayar okur yazarlığının düşük olması açısından uzaktan eğitimin zayıf kaldığı öğrenci görüşlerinden anlaşılmaktadır.

Tartışma

Yüz yüze ve uzaktan eğitim uygulamalarına katılan öğrenci gruplarının karşılaştırıldığı bu araştırmanın temel bulgusu, yüz yüze eğitime katılan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olmasıdır. Benzer sonuçlar birçok araştırmalarda bulunmasına karşın, iki grup arasında farkın olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur. Örneğin; Johnson, Aragon, Shaik ve Palma-Rivas'ın 2000'de yaptıkları bir deneysel araştırmada, yüksek lisans öğrencilerinden oluşan iki

gruptan birisi yüz yüze, diğeri uzaktan eğitim almıştır. Araştırmanın sonunda; her ne kadar, her iki ders biçiminde de öğrenme ürünlerinin çeşitli biçimleri bakımından fark bulunmasa da, yüz yüze eğitim alan öğrencilerin, öğretim elemanı ve tüm ders niteliği ile ilgili algılarının daha olumlu olduğu sonucuna varılmıştır (Karataş,2006). Yüz yüze eğitimin daha etkili olduğunu ortaya koyma açısından, ABD ve Avustralya'daki lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını inceleyen Dick, Case ve Burns (2001)' a göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının kararsıza yakın seviyede olduğu, uzaktan eğitimi ikinci seçenek olarak gördükleri ortaya konmuştur. Uzaktan eğitim alan öğrencilerin başarı seviyesinin daha düşük olması yaşanan teknik sorunlarla ve ortamın farklılığıyla ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğrenci görüşlerinde ortaya çıkan bireysel çalışma alışkanlık seviyesi, uzaktan eğitim ortamına sınırlı katılım öğrenme performansını olumsuz etkilediği (Chan, Shum & Wright,1997; Durden & Ellis, 1995; Romer, 1993) ve bunlara ilişkin ilgi azalması, öğrenci başarısızlığının nedeni olarak görülebilir.

Öğrenci başarıları arasındaki farkın başka bir nedeni ise uzaktan eğitimdeki etkinliklerin asenkron olması ile açıklanabilir. Şöyle ki; yüz yüze eğitimler senkron bir şekilde gerçekleştiği için öğrencilerin dersle ilgilenme zorunluluğu daha yüksektir ve öğrencilerin iç motivasyonunun düşük olması ve buna bağlı olarak uzaktan eğitimde dersleri iyi takip etmemeleri akademik başarılarının düşmesiyle ilişkilendirilebilir (Razon, 1987). Nitekim eğitim kademesi artıkça dersle ilgilenme, derse devam etme ile başarı arasındaki ilişkinin arttığı bilinmektedir (Griswold & Patterson, 1998). Yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitim aynı şekilde kullanılan materyal ve sunularla verilmiş olsa da yüz yüze eğitimde kontrol dışı öğrenci etkileşimlerinin öğrenci başarılarına etkisi olmuş olabilir.

Öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşlerine bakıldığında, öğrencilerin uzaktan eğitimin zaman ve mekân esnekliği açısından kendilerine önemli bir kolaylık sağladığını düşündüklerini görmekteyiz. Bilgiye mümkün olabilecek en kısa zamanda, istenilen yer ve anda ulaşma ihtiyacının sonucu olarak ortaya çıkan uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimi destekleyici, tamamlayıcı ve çoğunlukla da yüz yüze eğitim yerine kullanılabilir bir alternatif öğretim metodudur (Aslantürk, 2002). Uzaktan eğitimin güçlü yönleri arasında

görülen zaman bağımsızlığı özellikle bir işte çalışan öğrenciler tarafından fark edilmiştir. Bununda en önemli nedeni öğrencilerin bireysel meşguliyetinin olmasıdır.

Uzaktan eğitim alan öğrencilerin uygulamaya yönelik görüşlerinde dikkat çeken bir başka husus ise öğrencilerin yaşamış oldukları sorunlardır. Öğrencilerin teknik sorunlar yaşamış olması yada teknik sorunlarla baş edebilmeye ilişkin kaygılarının olduğu ve bu kaygılarla ilişkilendirilebilecek bir motivasyon eksikliklerinin olduğu öğrenciler tarafından dile getirilmiştir. Uzaktan eğitimin başarısı, kullanılan araçlarda çıkabilecek muhtemel problemler ile yakından ilgilidir. Kullanılan araçlarda çıkabilecek problemlerin geniş etkiye sahip olması, öğrencilerin bir kısmının gerekli olanaklara erişememesi, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik kaygılarını artırmaktadır. Walberg'e (1984) göre güdülenme, öğrenci başarısını %16 ile %20 arasında değiştirebilmektedir. Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin bu tür problemleri yaşamalarını engelleyebilecek ya da bu noktada onlara güven sağlayabilecek sürekli akademik ve teknik desteğin sağlanması bu sorunları çözebilir ve öğrencilerin uzaktan eğitimde yaşanan bu sorunlarla baş etmelerinde onların motivasyonlarının artmasına yardımcı olabilir. Güdülenmiş bir öğrenci; heyecanlı, ilgili, katılımcı, meraklı, sabırlı ve zorluklarla başa çıkabilen öğrencidir.

Genel olarak çalışmada ortaya çıkan diğer bir nokta ise, uzaktan eğitimin bir ortama bağlı olmasından kaynaklanan sınırlılıklardır. İnternet bağlantısına sahip bilgisayar ve temel bilgisayar okuryazarlığı gerektirmesi öğrenciler tarafından olumsuzluk olarak algılanmıştır. Bu noktada temel bilgisayar ve internet kullanım becerilerin önemli olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Mesleki Açık Öğretim Liselerinde yüz yüze verilen uygulamalı derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilebilirliğinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma, Kazım Karabekir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi bünyesinde olan Mesleki Açık Öğretim Lisesi 10. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır. Yapılan deneysel çalışma sonucunda elde edilen bulgularda, yüz yüze eğitim alan öğrencilerin akademik başarısının yüksek olduğu görülmüştür.

Uzaktan eğitim yoluyla eğitim alan öğrencilerin %40 oranında daha düşük bir başarıya sahip olmalarına karşın, bu uygulamadan memnun olmaları, uzaktan eğitimin işleyişinin ve yapısının öğrenciler tarafından kabul gördüğünü ancak, öğretim etkinliklerinin ya da öğrenme süreçlerinin yeterince etkili olmadığı sonucunu ortaya koymuştur.

Katılımcılar önceden kazanılmış oldukları öğretmenlerden öğrenme alışkanlıklarını uzaktan eğitim ortamında bulamayınca öz güven eksikliği yaşamışlardır. Uzaktan eğitimdeki zaman ve mekân bağımsızlığı gibi esnekliklerin öğrencilerin çalışma temposuna uyum sağladığı söylenebilir. Ancak öğrencilerin derslere katılım ve içerikle meşgul olma noktasında sorunlar yaşadıkları ve teknik destek almadan bu sorunların üstesinden gelemedikleri söylenebilir.

Netice itibariyle uzaktan eğitim, kendi öğrenme sorumluluğunu yönetebilen bireyler için daha uygun bir eğitim biçimidir. Ayrıca temel bilgisayar ve internet kullanma becerilerini geliştirememiş kişilerin başarılı bir uzaktan eğitim almaları için, belirtilen engellerin kurslar ve seminerle aşılması gerektiği söylenebilir. Liselerde verilen eğitimin bir kısmının uzaktan eğitim yöntemiyle verilebilirliği için uygun zemin ve şartların oluşturulması gerektiği söylenebilir.

Yüz yüze eğitim alan öğrencilerin başarılı olmalarındaki avantajlı durumlar tespit edilerek, uzaktan eğitim yolu ile eğitim alan öğrencilere bu avantajlı durumlar, mümkün olduğu ölçüde uygulanmaya çalışılmalıdır. Uzaktan eğitim yoluyla eğitim alan öğrencilerin başarısızlıklarının nedenlerinin ortaya koyulması, sorunların giderilmesi ve bu olumsuz durumları ortadan kaldıracak gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Burada öğrencilere uygun düzeyde, onları daha çok etkinliklerin içine dâhil eden, daha yapılandırılmış öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Bu eksikliğin uzaktan eğitim ortamlarının tanıtımının daha etkin yapılmasıyla giderilebileceği söylenebilir.

Çalışmadan ortaya çıkan sonuçlara göre, uzaktan eğitim uygulamalarında aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi önerilir:

- Eğitimciler olarak, seminerler ve toplantılar yoluyla toplumu bilinçlendirme ve farkındalık oluşturma konusunda gayret gösterilmelidir.
- Öğrencilerin uzaktan eğitim için hazır bulunuşluk düzeyleri tespit edilerek yeterli seviyeye getirilmelidir.
- Uzaktan eğitimin yapısı içinde bulunan; öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen, öğrenci-içerik etkileşimlerin nitelik ve nicelikleri artırılmalıdır.

Kaynaklar

- Anderson, G. (1999). *Fundamentals of educational research. Second edition.* Routledge Falmer. London and New York.
- Aslantürk, O. (2002). *Bir Web tabanlı uzaktan eğitim sisteminin tasarlanması ve gerçekleştirilmesi.* Yayınlanmamış yüksek mühendislik tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, C. H. (2002, Eylül). *Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin eğilimler.* Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu. Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi, Eskişehir.
- Boyacı, A. (2000). *Distance education as a challenging concept in sociology.* Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE. 1(2)
- Büyüköztürk, Ş. (2001). *DeneySEL desenler: öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi.* PegemA Yayıncılık. Ankara
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* Ankara: PegemA Yayıncılık. Ankara.
- Chan, K. C., Shum, C. & Wright, D. J. (1997). *Class attendance and student performance in principles of finance.* Financial Practice and Education, 7, 58-65.
- Creswell, J.W. (2003). *Research design. Second edition.* Sage publications. London.
- Dick, G. N., Case, T.,L. ve Burns, O. M. (2001, Aralık). *Adopting distance education what do the students think?.* Proceeding of The International Academy for Informational Management (IAIM) *Annual Conferance: International conferance on Informatics Education & Research (ICIER)*, 14-16 Aralık, New Orleans, LA.

- Durden, G. C. & Ellis, L.V. (1995). The effects of attendance on student learning in principles of economics. *American Economic Review*, 85, (2), 343-346.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Anı yayınları. Ankara
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N.E. (2000). *How to Design and Evaluate Research in Education* (4th Edt.). London: McGrawHill.
- Griswold, P. A. & Patterson, J.W. (1998). *Longitudinal patterns of school success among academically high and low risk tenth graders*. (ED 428088). İnternet'ten 7 Mayıs 2007'de ERIC (Education Resources Information Center) veritabanından alınmıştır.
- Karataş, S. (2006). Deneyim eşitliğine dayalı internet temelli ve yüz yüze öğrenme sistemlerinin öğrenci başarısı açısından karşılaştırılması, *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 26, Sayı 3(2006)13- 132.
- Keegan, D. J. (1980). *On defining distance education*. *Distance Education*, 1(1), 13-36.
- McMillan, J.H. & Schumacher, S. (2010). *Research in education: evidence-based inquiry (7th Edition)*. London: Pearson.
- Razon, N. (1987). *Okul öncesi çocukta sık rastlanan uyum ve davranış sorunlarından bazıları ve anaokulunda çözüm önerileri*. Ya-Pa 5. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ankara. s.73.
- Romer, D. (1993). *Do students go to class? Should they?* *The Journal of Economic Perspectives*, 7(3), 167-174.
- Simonson, M. (1999). Equivalency theory and distance education. *TechTrends*, 43(5), 5–8.
- Simonson, M., Schlosser, C., & Hanson, D. (1999). *Theory and distance education: A new discussion*. *American Journal of Distance Education*, 13(1), 60-75.
- Şimşek, N. (2007). *Uzaktan eğitimde sistem entegrasyonu geliştirilmesi ve uygulanması projesi kesin raporu* (Prj.Rap.No.2004-00-00-044) Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Merkezi.
- Walberg, H. J. (1984). *Families as partners in educational productivity*. *Phi delta kappan*, 65(6), 397-400.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Extended Summary

Purpose

Rapid increase of knowledge and the development of technology today show the increasing need of education of all communities. Traditional educational institutions are unable to meet the growing demand of education about obtaining knowledge (Aydın, 2002). It is observed that the educational institutions are insufficient in meeting this emerging demand and so the need of education is growing day by day. For this need, the concept of “distance education” (based on information technologies) being one of the alternative educational approaches has spread quickly and come to the forefront for the areas where traditional education cannot reach (Boyacı, 2000).

Distance education applications have become widely preferred in higher education programs (associate, bachelor’s, and master’s degrees) in Turkey in the recent years (Şimşek, 2007). Growing demand of the universities is remarkable in this scope. It is necessary to investigate the practicability of the similar distance education centers of our university in the institutions of the Ministry of National Education as well.

Transferring the flexibility of distance education to Vocational Open Education may provide possible advantages such as preventing labor loss, decreasing dependency to the place and saving time. Investigating the implementation possibility of conducting the courses taught face-to-face through distance education will be a basis for the steps to be taken in this issue.

The studies investigating distance education experiences of high school-level students are not common in Turkey. Therefore, it is thought that the study will be an important contribution to the field.

In this study, it is aimed to investigate whether it is possible to give the applied courses taught face-to-face through distance education method in Vocational Open High Schools.

Method

For this purpose, the study has been conducted by making two separate groups as the students for the experimental group taking face-to-face education and the students for the control group taking distance education chosen by random selection technique out of 40 students attending 10th grade of Vocational Open High School being taught “Package Programs”. The validity and reliability studies of the data have been made, the data regarding the levels of success and satisfaction have been collected through quantitative and qualitative data collection tools before and then analyzed. T-Test and content analysis methods have been used in the data analysis.

Results

In the study, it was seen that there are noticeable differences between the academic success of the students in the groups in favor of the experimental one. This study shows that the participants are highly-satisfied with the application and have positive views about the strong and weak points of distance education.

Discussion

As a result, distance education is a more suitable education method for the individuals controlling their own learning responsibilities. In addition, the ones lacking the skills of basic computer and internet use need to join some training programs and seminars to overcome the obstacles in order to have an efficient distance education. It can also be stated that the convenient basis and conditions should be formed to be able to give some of the education programs in high schools through distance education method.

Conclusion

- In this respect, the trainers should make great effort to raise awareness in the community through seminars and meetings.
- Readiness level of the students for distance education should be determined and brought up to the sufficient level.
- Student-student, student-teacher and student-content interaction included in the distance education structure should be increased in terms of quality and quantity.